

Leto XVIII Stev. 199
DIREKTOR »BORBE«
VELJKO VLAHOVIC
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
DUSAN BLAGOJEVIC
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka — Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA BORBA

GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVLJENA 8. OKTOBRA
1934 * MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
* OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT »BORBA« ZA SLOVENIJO

Pri nas mora prevladati interes celote in to morajo v prvi vrsti uveljaviti komunisti

Na III. redni mestni partijski konferenci ZK v Ljubljani je govoril tudi sekretar CK ZKS tov. Miha Marinko

Predčerašnjim je bila v Ljubljani III. redna mestna konferenca Zveze komunistov. (Poročilo o njenem poteku glej na 5. strani.)

V razpravi je sodeloval tudi sekretar Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, tovariš Miha Marinko, ki je dejal:

Tovariši! Danes imamo redno partijsko konferenco, na kateri je bilo treba dati poročilo, ocenjujoč delo celotnega obdobja in vodstva vaše organizacije. Med tem pa imamo pismo CK ZKJ kot bistveni glavni moment, mimo katerega danes komunisti ne smejo iti na nobenem svojem zborovanju in pri nobenem svojem družbenem delovanju. Zato bom tudi tu podal nekatere misli, da bi komunisti z vso resnostjo, z vso globino in z vso osebnostjo prizadeto v zvezi na znanje, pogledali okoli sebe in v sebi videli v konkretnih dejstvih tisto, kar je v pismu nakazano. Gre predvsem za to, da na podlagi tega pisma v sleherni poročili našega družbenega življenja vidimo polno stvari, ki bi jih morali z vso odločnostjo kritizirati, bodisi, da gre za delo komunistov in za aktivnost partijskih organizacij, kakor tudi za uveljavljanje dela komunistov v Socialistični zvezi, v družbenih organizacijah in naši družbi kot celoti. Tu pa imamo na pretek materiala, nad katerim se moramo z vso resnostjo zamisliti.

oblik pa je postavil komuniste pred mnogo težje naloge. Prejšnja pomanjkljivost prepričevanja, ki je prešla v navado ukazovanja, sedaj ni več v skladu z novim načinom dela. Če danes kritiziramo prejšnje administrativne metode upravljanja v naši družbi, ne smemo zanikati vsega tistega, kar je bilo pozitivno storjenega po osvoboditvi in kar je bilo upravičeno v tistem zgodovinskem obdobju. Pomisliti je treba, kam bi prišli,

če bi šli leta 1945 na tako demokracijo. Po osvoboditvi je bilo treba napraviti temeljit prelom, morali smo vzeti v roke komandne pozicije in ustvariti nov aparat. Zato je treba v celoti upoštevati vse tisto, kar smo s takim načinom dosegli, toda danes lahko in seveda moramo kritizirati preživle ostanke tega birokratičnega, ki so za današnji čas nemožni in ki jih ne smemo trpeti.

Ce govorimo o kriminalu, da ga je danes veliko, moramo predvsem reči, da nam ga je naša demokracija pomagala odkriti. Nismo pa popolnoma prepričani, da kriminala prej nismo imeli, toda

nismo ga odkrili in to je treba danes pravilno pojmovati. Pozitivna stran naše socialistične demokracije je v tem, da nam pomaga dejansko razkrivati ta kriminal.

Spomnimo se samo za dve ali tri leta nazaj v čas, ko so bile razne »strampe«. Tovariš Kidrič je še lansko leto dejal v Zagrebu, da ne more biti niti sam, niti nihče drugi gotov, če so planske distribucije bile pravilno narejene. Ne vem, kakšen aparat bi morali imeti in ne vem, kaj vse bi morali narediti, pa še vedno bi to bilo nemogoče, ker se ne da v neka pravila spraviti vsega družbenega in gospodarskega življenja. Pri planski distribuciji so znali nekateri z advokaturno priti do večjih količin materiala, ki so ga držali na zalogi in z njim barantali z različnimi naravnimi znamenjavi in si pri tem ustvarjali možnosti za razne privilegije, medtem ko so drugi težko shajali. Zato je bilo jasno, da je treba takemu sistemu hitro napraviti konec. Toda tako hitro napraviti konec, pa tudi ni bila tako lahka stvar. Ustvarjalna iniciativa, ki se je začela razvijati v novem sistemu, je nedvomno rodila koristne plodove, hkrati so se pri mnogih začeli izgubljati moralni socialistični kriteriji. Ob tem je seveda zelo kritično to, da so komunisti glede tega zatajili.

Ko danes obravnavamo pismo CK, me čudi, da na današnji konferenci ni primera, da bi nekdo rekel, češ v naši tovarni smo se odtegnili tej ali oni družbeni obveznosti, smo to ali ono skrili pred Mestnim ljudskim odborom in podobno. Isto počenjajo občinski in okrajni ljudski odbori do republike, bile pa so tudi enake tendence v republiškem aparatu do zveze. Tovariši, ki so bili navzoči na našem plenumu, so lahko videli, s kakšno prizadevnostjo so bile stvari obravnavane, kako se je zahteval radikalen prelom ter se je samokritično obravnavalo vrsto postopkov, ki so otežkočali političnemu vodstvu, da bi z zadostno politično vehemenco nastopal proti pojavom v okrajnih in osnovnih organizacijah, kjer so gospodarsko odgovorni ljudje bili okupirani z drobnimi opravki, pri čemer pa je bilo zanemarjeno politično gledanje na celoto. Mislim, da je zelo tipičen primer to, kar je bilo obravnavano na MLO. Po mojem mnenju je značilno, da je Gospodarski svet MLO ravnal z bivšimi lokalnimi

podjetji kot nekdanjimi direktorji, to se pravi, da je do vseh podrobnosti dirigiral njihove posle, kar je v nasprotju z načeli delavskega upravljanja. Hkrati je zanemarjal skrb za ekonomsko politiko v širšem pomenu in opuščal nadzor, ki bi ga moral imeti kot organ komune, za to, da vsak izpolnjuje svoje obveznosti do skupnosti.

Naj navedem nekatere primere: v famozni zadevi ljubljanske klavnice je ves kolektiv pritegnil direktorju iz sebičnih, ozkih interesov kolektiva v namenu zagotoviti si privilegirani položaj in doseči nadpoprečne plače na osnovi trgovskih, spekulantskih hkrati pa tudi tihotapskih poslov. Ali pa če vzamemo primer usnarne na Vrhniki. Tam so sklenili, da uprava z več člani delavskega sveta napravi skupen izlet nekam v inozemstvo in seveda tudi porabijo dragocene denarje. Pri tem se človek težko otrese misli, da je tukaj šlo za to, da se delavskemu svetu skrha kritičnost do dela uprave. Nadalje imamo primer ko nekateri tovariši mislijo, da je odločilne važnosti za vsak delovni kolektiv samo to, da ima dobrega in sposobnega direktorja.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Predsednik Tito obiskal Crikvenico

Crikvenica, 7. avgusta. — Včeraj dopoldne je obiskal Crikvenico predsednik republike Josip Broz Tito s svojo ženo. Spremljal jo so tovariši Edvard Kardelj z ženo, Aleksander Ranković z ženo, Ivan Gošnjak z ženo, Vladimir Popović in tovarišica Zdenka Kidrič.

Tov. Tito in ostali tovariši so prispeli okrog 11.30 uri z ladjo v crikveniško pristanišče. V nekaj minutah je bila obala polna meščanov in turistov, ki so jih prišli pozdraviti. Tov. Tito in ostale visoke goste so pozdravili in jim želeli dobrodoščilo predsednik mestne občine Dušan Cvetič, podpredsednik okrajnega ljudskega odbora Vlado Čar in tajnik organizacije Zveze komunistov Ivan Pavlič.

Po krajšem razgovoru s crikveniškimi voditelji na ladji se je tov. Tito s spremstvom napotil v vojaški počitniški dom »Iskra«, kjer se je razgovarjal s skupino tujih študentov, ki v Crikvenici letujejo. Pristrčno pozdravljen od mnogih meščanov in turistov je tov. Tito okrog 14.30 zapustil Crikvenico.

Z. R.

Volitve v zore proizvajalcev po osnutku zveznega volilnega zakona

DR. MARIJAN BRECELJ

Po osnutku novega volilnega zakona, ki je sedaj v razpravi, se bodo vršile volitve v zvezni in v republiški zbor proizvajalcev posredno. Ta predlog, da namreč odborniki okrajnih in mestnih zborov proizvajalcev volijo vsak v svoji skupini poslance v zvezni in republiški zbor proizvajalcev, ne bi bil povsem utemeljen, če ne bi v zvezi z njim izvršili potrebne spremembe tudi v splošnem zakonu o ljudskih odborih in v republiških zakonih. Če ugotovljamo, da je pametnejše izvršiti posredne volitve v zvezni in v republiški zbor proizvajalcev, ne smemo to odločitev narekovati le praktični razlogi, ampak mora biti utemeljena tudi s stališča demokratičnih načel, ki jih želimo uveljaviti v novem volilnem sistemu.

— Ko smo v zakonih o ljudskih odborih urejali vprašanja v zvezi z volitvami v okrajne in mestne zore proizvajalcev, smo se pravzaprav odločili za razmeroma

sredno, v obrtni skupini pa obrtno zbornice, pomnožene z delegati tistih sindikalnih organizacij, kjer so včlanjeni obrtniški delavci. Za tako stališče pravzaprav ni bilo nekih principialnih razlogov, ampak so način volitev odredile organizacijske oblike posameznih proizvajaljskih skupin. Nadalje so zakoni o ljudskih odborih določali poslovno dobo okrajnih in mestnim zborom proizvajalcev 2 leti, dočim je mandatna doba okrajnega oziroma mestnega zbora določena na 4 leta. Tudi v pogledu števila članov okrajnega oz. mestnega zbora proizvajalcev ni bilo — kakor kaže že praksa teh 8 mesecev — postavljeno pravo razmerje in to v škodo zborov proizvajalcev. Skratka, razmotrivanje o sistemu volitev v zore proizvajalcev je pokazalo, da so ostala mnoga vprašanja nerazčiščena, na katera je treba sedaj točneje in jasneje odgovoriti. Dejstvo je, da smo v zakonih določili, ki so uvedla to zelo pomembno institucijo zborov proizvajalcev, predvsem mislili na njihovo pricipialno vlogo, ki naj jo imajo v našem sedanjem državnem in družbenem sistemu, manjkalo pa nam je izkušnje in jamejših pogledov prav na probleme, ki so v zvezi z volitvami v zore proizvajalcev ljudskih odborov ter zvezne in republiške skupščine.

Ko smo se odločili za posredne volitve v zvezni in v republiški zbor proizvajalcev — in mislim, da smo vsi z veseljem sprejeli to rešitev — nam je pa takoj postalo jasno, da moramo pravico, ki jo dajemo odbornikom okrajnih oz. mestnih zborov proizvajalcev, utemeljiti z neposrednimi volitvami. Osnovna misel je bila ta: vsakokrat morajo delavci in nameštenci v proizvodnji, v prometu in v trgovini ohraniti pri volitvah v zore proizvajalcev tiste osnovne pravice, ki jim po naših splošnih demokratičnih načelih gre. Če bi se odločili za posredne volitve v zvezni in v republiške zore proizvajalcev, pri tem pa obdržali sedanji način volitev v okrajne in mestne zore proizvajalcev, bi praktično delovne množice v industriji, v rudarstvu, v gozdarstvu, v obrti, v trgovini itd. pustili ob strani. Volitve bi izvrševali le delavski sveti, gospodarska združenja in obrtniške zbornice. Če želimo dati in utrditi zborom proizvajalcev tisto mesto, ki ga morajo imeti v našem novem družbenem in državnem sistemu, potem je vsekakor prav, da imajo delovni kolektivi kot celote zavest, da so to njihovi predstavniki, ki jih oni kandidirajo, oni volijo in ki so tudi njim za svoje delo v teh organih odgovorni. Zaradi tega je nujno, da te naravne pravice proizvajalcev ugotovimo in zavarujemo tudi z zakonitimi predpisi. Treba bo tedaj določbe splošnega zakona o ljudskih odborih ter republiških zakonov o ljudskih odborih ter o volitvah in odpuščanju odbornikov ljudskih odborov v tem smislu izpopolniti.

Katere spremembe in dopolnitve moramo napraviti? Uzakoniti je treba neposredne volitve za okrajne in mestne zore proizvajalcev. Aktivno in pasivno volilno pravico naj imajo vsi delavci in nameštenci v industrijskih, kmetijskih in v obrtni skupini. Proizvajalske skupine naj bodo tudi v okrajih določene po enakem kriteriju kot so po ustavnih predpisih določene za volitve v zvezni in republiški zbor proizvajalcev (V zakonih o ljudskih odborih imamo sedaj namreč 4 skupine, ustavni zakon določa tri: industrija, kmetijstvo in obrt). Način kandidiranja in volitve same naj se v vseh treh skupinah vršijo na enak način. Tako kakor smo uvedli za volitve v občinske ljudske odbore in v okrajne in v mestne zore predlagane kandidaturo po zborih volivcev, na enak način naj ostane ta pravica tudi za volitve v zore proizvajalcev, proizvajalcem samim. Kandidature naj vlagajo delavci

(Nadaljevanje na 2. strani)

komplikiran in neenoten način. Vsaž tako danes presojava te stvari. Po sedanjih predpisih volijo odbornike v okrajne in mestne zore proizvajalcev proizvajalske skupine vsaka na svoj način. V industrijski skupini izvršujejo volitve delavski sveti (torej ne proizvajalci neposredno), v kmetijski skupini člani kmetijskih zadrug in drugih kmetijskih organizacij (torej nepo-

Italija naj se pred OZN zagovarja za krivice nad Beneškimi Slovenci

piše v »Primorskem dnevniku« Izidor Predan, funkcionar Demokratične fronte Slovencev v Italiji

Trst, 7. avg. (Tanjug). Ugladni funkcionar Demokratične fronte Slovencev v Italiji Izidor Predan je poslal pismo »Primorskemu dnevniku«, v katerem je rečeno, da mora Italija odgovarjati pred OZN za krivice, ki jih delajo oblasti nad Beneškimi in Goriškimi Slovenci na

Delegacijo FLRJ na zasedanju OZN bo vodil Leo Mates

Jugoslovansko delegacijo na posebnem zasedanju Generalne skupščine OZN bo vodil Leo Mates, stalni predstavnik Jugoslavije pri OZN.

Leo Mates je bil vodja jugoslovanske delegacije na zasedanju Gospodarsko-socialnega sveta OZN, ki se je te dni zaključilo v Zenevi, danes pa bo prispel v Jugoslavijo na posvetovanje.

Britanske vojne sirote v Dubrovniku

Dubrovnik, 7. avgusta. Otroci bivših britanskih letalcev, ki so padli med drugo svetovno vojno v Jugoslaviji, so kot gostje predsednika republike maršala Tita na počitnicah v Dubrovniku.

gospodarskem, socialnem, političnem in narodnostnem področju. »V Beneški Sloveniji« je poudarjeno v pismu, »je 118 polnoma slovenskih vasi, v katerih ni nobene slovenske osnovne šole in tudi ne otroškega vrta. Naši otroci morajo v italijanskih šolah plačati 5—10 lir kazni za sleherni izgovorjeno slovensko besedo.«

Predan zatem navaja primere, ko so italijanske oblasti pozivale slovenske roditelje in jim grozile, da jim bo »trda predla, če bodo svoje otroke tudi v prihodnje pošiljali v slovenske šole v Gorici.« Občinske oblasti so vsem družinam, katerih otroci hodijo v goriško šolo, odklonile sleherni podporo. Slovenci v go-

CLEMENT ATTLEE BO DANES OBISKAL ČRNO GORO

Dubrovnik, 7. avgusta. Vodja britanske laburistične stranke je prišel v Dubrovnik na tridnevni oddih. G. Attlee se je nastanil v vili »Šeherezada«, ki so mu jo dali na razpolago. Mestni ljudski odbor je sinoči priredil v znani dubrovniški restavraciji »Pri tетки Jeli« večerjo v počastitev gosпода Attleea. Jutri zjutraj bo

riškem okraju nimajo vrhu tega nobene dvorane, kjer bi se lahko zbirali in imeli svoje prireditve.

»V Beneški Sloveniji« poudarja pismo, »so ustanovili oborožene trikotaristične tolpe samo za to, da bi preganjale beneške Slovence, da bi jih zastraševale, pretepevale in celo ubijale. Noben izmed teh trikotaristov se ni zagovarjal pred sodiščem in tudi ni bil kaznovan, čeprav nosijo orožje podnevi in ponoči.«

Izidor Predan, ki je bil pred nekaj meseci med predvotilno kampanjo v Italiji tudi sam žrtev telesnega napada nekega italijanskega časnika, poudarja tudi, da Slovenec ne sme reči, da je Slovenec, saj pridejo takoj ponj

Attlee obiskal Črno goro in Crnogorsko Primorje.

Dubrovnik je napravil na prvaka britanskih laburistov globok vtis s svojimi naravnimi lepotami in zgodovinskimi spomeniki. Prvi večer po prihodu v Dubrovnik je g. Attlee prisostvoval predstavi Shakespearovega »Hamleta« na trdnjavi Lovrijnac v odprtem letnem gledališču.

KULTURNI OBRZORNIK

Delo in problemi ljubljanske Opere

(POGOVOR Z DIREKTORJEM DR. VALENSOM VODUŠKOM)

Smo v času med dvema sezonama in gledališča so zaprta. Zato ne morem začeti pogovora s tistim »standardnim« stavkom: Opernega direktorja sem našel v njegovi pisarni, sredi mrzličnega dela, med kupom knjig... itd. Vendar mi je uspelo »odkriti« počitniško bivališče Valensa Voduška, da sem utegnil za naše bralce pripraviti majhen razgovor z njim. Pogovarjala sva se o pretekli sezoni. Postavil sem mu nekaj vprašanj, na katera je odgovoril takole:

»Kakšen se vam zdi pogled na preteklo sezono?«

Rekordno število predstav

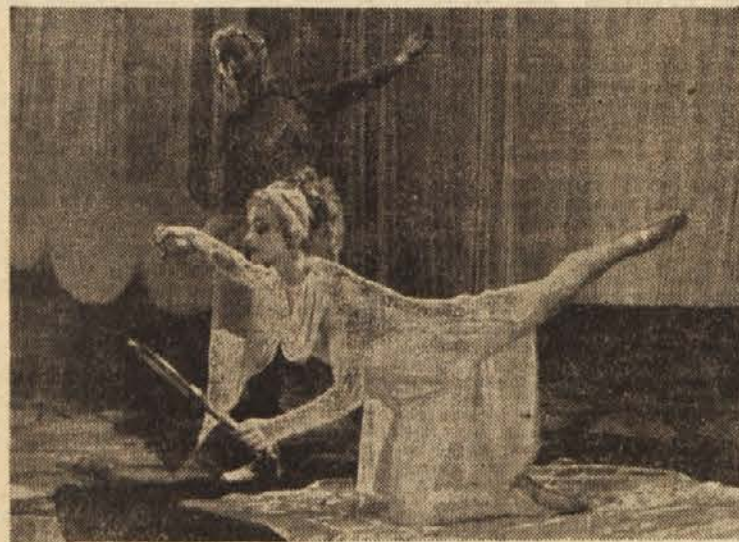
Letošnja sezona je v marsikaterem zunanem pogledu rekordno leto v dejavnosti naše Opere po osvoboditvi in morda tudi poprej, 208 predstav, ki smo jih dosegli letos (med temi 204 operne predstave, 2 matineeji in 2 operna koncerta) pomeni že približno skrajno mejo delovne zmogljivosti naših opernih ansamblov. Na drugi strani se 10 letošnjih premier (9 opernih in 1 baletna) prav tako približuje zgornji meji naše umetniške storilnosti. Vse to zahteva poleg smiselne razdelitve dela seveda velikega napora, discipline in požitvalnosti slehernega člana Opere.

Vendar se mi ne lovimo za rekordi in se tudi ne mislimo trkati po prsih. Izhajam namreč iz načelnega stališča, da si osrednja umetniška ustanova, za katero prispeva v obliki subvencije sleherni državljan, ustanova, katere namen in dolžnost je z umetnostjo služiti ljudstvu, ne sme privoščiti nobene lagodnosti.

Ce se nismo lovili za številkami, je pa nasprotno tudi res, da so številke gonile nas, namreč one v proračunu našega gledališča. Postavitelj na samostojno bazo je v zvezi z omejeno subvencijo pomenila trd boj za lastne dohodke. Pomagali smo si pri tem nekoliko z repertoarno politiko, da smo vključili v repertoar nekaj izrazito popularnih del (n. pr. »Butterfly«, »Rigoletto«, »Rusalka«). V tem ne vidim ničesar slabega, ker so to standardna dela, ki jih mora imeti v stalnem repertoarju vsako gledališče in jih je torej morala naša Opera z novimi mladimi solisti obnoviti, oz. popolnoma na novo postaviti. Vendar mislim, če je Opera letos presegla svoj lanski inkaso za približno 3 in pol milijona in s tem presegla tudi lanski skupni inkaso Opere in Drame, gre to le deloma, na račun repertoarja.

130.000 obiskovalcev

Da se je letos zanimanje občinstva za resno operno umetnost — poudarjam, brez pomoči operete! — silno dvignilo, da je skupno število obiskovalcev kljub nespremenjenim življenjskim pogojem in celo kljub delno zvišanju vstopnin od lanskega števila 113.000 zrastle letos na okroglo 130.000, da je morala Opera letos celo odbijati mnogo prošelj za zaključene predstave, ker je morala predvsem izpolniti obveznosti do abonentov, pričam, mislim, dovolj zgovorno se o nečem drugem. Zanimanje občinstva sloni konec koncev na zaupanju, za-

Letošnja uprizoritev Gounodove opere »Faust« je pomenila velik umetniški dogodek. Prizor iz Valpurgine noči, plesalka Manja Sevnika

upanje pa si umetniške ustanove lahko dobe zopet le z dobro kvaliteto.

O repertoarju samem bi si dovolil tri, štiri opombe. Med desetimi deli, ki so šla letos pri nas v abonmaju, je po številu predstav in poslušalcev na četrtem mestu Mozartova opera »Beg iz seraja« (16 predstav z 8700 obiskovalci). To je razveseljiv znak, da se nam ni treba plašiti starih klasičnih del, seveda z dobro zasedbo in izvedbo. Podobno

je bilo ob novi uprizoritvi Foersterjevega »Gorenjskega slavčeka« za 60-letni jubilej našega gledališča naravnost presenetljivo, koliko odrske življenjske moči in privlačne sile ima znova in znova to v marsičem naivno, a po drugi strani zopet tako pristrano in toplo domače delo. Naj gleda ta ali oni z aristokratskega stališča nanje še tako zviška — tisoči in tisoči poslušalcev, ki jih po osemdesetih letih še vedno privablja to delo, dokazujejo njegov pristen in širok ljudski značaj. Eno slabost pa je pač imel naš letošnji repertoar: zdi se mi, da je manjkalo v njem novo ali novejšo glasbeno pomembno veliko delo kot nekaka centralna točka sezone. Tako delo smo imeli sicer predvideno v načrtu, a je moralo iz internih razlogov za sedaj odpasti (»Kavalir z rožo«). Dejansko je to mesto zasedel Gounodov »Faust«, ki je prišel na vrsto šele konec sezone. Kot velika opera je dal priliko, da so se poleg izvrstnih solistov pokazali v vsej svoji kvaliteti tudi naš balet in zbor. Po harmonični ubranosti in soigri vsaj ansamblov pod vodstvom dirigenta, režiserja in koreografa — naj poudarim še posebej originalno in izvrstno koreografsko zamisel Valpurgine noči prof. Pina Mlakarja — in po celotnem umetniškem učinku je bila to najuspešnejša uprizoritev v tej sezoni.

Nadarjen pevski naraščaj

Se eno pomembno značilnost pretekle sezone bi moral omeniti. To leto so nastopili v večini in celo glavnih vlogah kar štiri mladi, na novo angažirani solisti, altisti Drakslerja in Součkova, sopranistka Hočevarjeva in basist Kovač, poleg tenorista Gasperja Dermote, ki je nastopil že v svoji drugi glavni vlogi. Vsi ti mladi pevci, od katerih prihajata prvi dve iz Akademije za glasbo, drugi trije pa iz šole prof. Kušej-Novakove, so ognjeni krst prav dobro prestali in pokazali pogoje za zelo lep umetniški razvoj. V nadarjenem pevskem naraščaju sploh ima naša Opera dragocen zaklad, za katerega bi nas lahko zavidalo marsikatero gledališče po svetu.

»Nekaj besed o problematiki! Ali bi ne povedali nekaj o »akulturnem« življenju naše Opere?«

Kot vidite, za nas na srečo ni tistega problema, ki tare večino gledališč po svetu, to je problem kvalitetnega pevškega naraščaja. Res je, da pogrešamo po osvoboditvi le še mladega naraščaja v baritonisti, posebno v dramatskih baritonih, in da nam je brez junaškega tenorja, ki so sicer redki po vsem svetu, nedo-

sedna in najprimitivnejša stiska v najprimitivnejših prostorih. Pogled iz avditorija na oder se morda zdi na prvi pogled še nekam zadovoljiv, ker smo se že navadili na naše tesne dimenzije; a koliko množičnih ali drugače scensko zahtevnejših prizorov ostane v tem temnem okviru neobglenih, koliko iznajdljivosti in požitvalnosti našega tehničnega osebja je potrebno, da se zakrijejo najhujši nedostatki zastarele odrske ureditve in opreme, da o pretresnem in primitivnem orkestrskem prostoru ne govorim! In kako nas že v finančnem, ne samo v akustič-

Dr. Valens Vodušek, direktor Opere SNG v Ljubljani

nem pogledu duši premajhen avditorij, ko bi mogli v večji hiši pri manjšem številu predstav in pri manjših režijskih stroških sprejeti mnogo večje število poslušalcev, ki jih moramo sedaj že premočkrat odklanjati! Kaj pa šele, če bi pogledali za našo železno zaveso! Res bi se izplačal tak pogled za naše kulise, posebno v delovnem času skušenj vseh naših ansamblov. Kdor bi namreč iskal primerno dvorano ter podobne prostore za skušnje zbora in baleta, sporedno dvorano za aranžirne skušnje, vsaj ene sobe za dirigente in režiserje, sobe za tehnično osebje, družabnega prostora — ali v teatarskem jeziku »obrekovalnice« — za umetniško osebje v odmorih med skušnjami, pa še kakih kulturnih prostorov za tajništvo in operni arhiv, bo našel vse to morda v kakem predalu na pobožnem načrtu za prezidave in prizidave hiše, ki bi pa po etapnem sistemu trajale najmanj 10 let in stale ne dosti manj denarja kot nova zgradba.

V Zagrebu, Beogradu in drugod, kjer imajo za naše pojme naravnost razkošje prostora, nameravajo zidati nova gledališča. Kdaj pa bomo Slovenci za naše umetniške ustanove zopet enkrat tako velikopotezni kot so bili oni, ki so zgradili tole naše gledališče, ali Unionsko dvorano ali Moderno galerijo, ali kot smo bili in smo velikopotezni pri nekaterih naših znanstvenih institutih. Morda pa le ni čisto nemogoče, da bomo kdaj nekeje v Ljubljani položili temeljni kamen za novo Opere, pa naj se potem gradi na obroke magari petindvajset let. Zavedati bi se morali, da imamo za operno in zborovsko reprodukcijo pri nas največ naravnih pogojev za razvoj in konkurenco v evropskem merilu.

Najtežje je vprašanje orkestra

Pa dovolj o tem problemu, saj imamo poleg njega še drugih dovolj. Med našimi ansambli je gotovo najtežje vprašanje orkestra. Zanj pomeni 208 predstav na leto najhujšo obremenitev, ker še dosedaj nismo mogli niti izpolniti vseh najnujnejših mest z godbeniki, kaj šele, da bi se nekateri solisti na instrumentih, ki so za igranje najnapornejši, mogli kdaj izmenjavati. Mnogo kvalitetnih godbenikov inozemcev, ki so prišli sem po osvoboditvi, se je že vrnilo domov, domačega naraščaja pa ni, oz. samo minimalno. Ta problem, ki tare enako hudo nas kot našo Filharmonijo in vse druge orkestre v državi, ne bo mogel biti rešen tako dolgo, dokler se pozornost, učni načrti in vzgojni sistem naših akademij za glasbo ne usmeri tako, da bodo dajale v prvi vrsti tisti in tak kader, ki ga najbolj krvavo potrebujemo. Od izpolnitve in izboljšanja orkestra zavisi bistveno nadaljnji umetniški razvoj naše Opere.

S tem sem se dotaknil vprašanja, ki ga smatram za osred-

nje in najbistvenejše. Naša Opera je dosegla brez dvoma že visoko umetniško raven; toda kako od dosežene ravni napraviti še nadaljnji korak kvišku? Omenil sem že dva pogoja, ker se mi zdita nujna: izboljšanje orkestra in prostora. Navajam še tretjega, ki bi moral bržkone stati na prvem mestu: rast našega umetniškega osebja, predvsem dirigentov. Oni so namreč v opernem gledališču ne samo izvajalci, temveč glavni umetniški vzgojitelji solistov, orkestra, zbora. Zato pa moramo imeti vsi neprenehoma pred očmi najvišja svetovna merila, da se orientiramo, kako daleč smo že prišli, in da vemo, kam moramo še priti.

Najboljša vzpodbuda za naše dirigente, režiserje, soliste — pevске in baletne — bi bil obisk velikih gledališč v tujini. Dokler pa to še ni mogoče v tistem merilu, ki bi bilo nujno potrebno, moramo že iz čisto vzgojnega stališča to skušati na nek način nadomestiti z gostovanji najvidnejših domačih in drugih svetovnih umetnikov. Iz tega razloga sta tudi n. pr. prihodnjo sezono povabljeni dva domača dirigenta, ki sta brez dvoma največja operna mojstra v državi, Lovro Matačić, da pripravi dve operni deli (»Werther«, »Kavalir z rožo«, Milan Sachs pa na gostovanje v operi »Fidelio«, kar bo imelo, upam, poleg umetniškega tudi močan vzgojni pomen za ves naš ansambel. Mogoče se nam bo posrečilo dobiti na gostovanje tudi kakega velikega pevca umetnika iz tujine.

»Ali bodo v prihodnji sezoni kake spremembe v ansamblu?«

Razen odhoda baritonista Carja na Reko v našem ansamblu ne bo nobenih bistvenih sprememb. S solisti smo za sedaj še kar »založeni«. Finančno stanje SNG je zahtevalo redukcijo

Sklepní prizor iz »Rusalka«: Vil ma Bukovčeva in Miro Brajnik

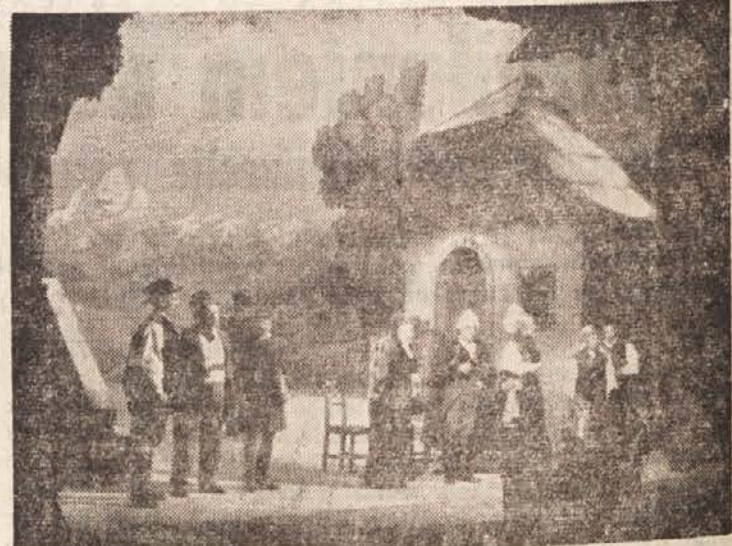
tu in tam v naših ansamblih, a gledali smo, da pri tem ne trpi umetniška zmogljivost ustanove.

»Kakšne so temeljne smernice repertoarne politike? In s tem v zvezi — repertoarni načrt za prihodnjo sezono!«

Temeljne smernice repertoarne politike so v teoriji dokaj preproste in podobno ustaljene v operah po vsem svetu, saj se takorekoč ni mogoče ogniti v nobeni sezoni trojici največjih opernih skladateljev preteklosti (Mozart, Verdi, Wagner), katerim se od modernejših po moči in plodovitosti gotovo najbolj približuje Richard Strauss. Zadnja sta za nas za sedaj še težko dostopna, vendar nameravamo v prihodnji sezoni uprizoriti Straussovega »Kavalirja z rožo«, ki je pevsko in orkestralno silno zahteven, po muziki pa je med tremi njegovimi najlepšimi operami. Klasiko, ki pomeni za opero to, kar n. pr. za dramo Molière, bo zastopala to pot namesto Mozarta Gluckova »Ifigenija na Tavridi« (kar bo prva uprizoritev te opere v Jugoslaviji), od Verdija pa bomo po daljšem razdobju zopet dali »Ples v maskah«. Nadaljnjo bistveno sestavino repertoarja tvori za nas delo kakega izmed velikih slovenskih mojstrov (Musorgski, Janáček, Smetana, Dvořák itd.); od teh bo prihodnje leto nanovo na sporedu »Pikova dama« Čajkovskega.

Nova slovenska opera »Slovo od mladosti«

Domače delo bo letos predstavljala noviteta, pravkar dokončana Svarova opera »Slovo od mladosti« na libreto Ljube

Foersterjeva opera »Gorenjski slavček« je tudi v letošnji uprizoritvi dokazala svojo privlačnost

Prenerjeve, ki se suče okoli Prešerna in Julije. Nadalje smatram, da mora biti vsako sezono zastopano tudi kako moderno delo iz tuje literature, odkar namreč imamo možnost za izposojilo notnega materiala iz tujine. Za to sezono smo izbrali komično opero Prokofjeva »Zaljubljen v tri oranže«, kar to pot sicer ni noviteta za Ljubljano. A vendar je minilo že več kot dvajset let od zadnje uprizoritve pri nas, delo samo pa je duhovito, v scenskem ter muzikalnem pogledu zelo zanimivo in je imelo svoj čas pri nas velik uspeh.

S tem sem menda navedel mimgrede bolj ali manj ustaljen repertoarni skelet operne sezone, vendar s tem še ni izčrpan naš načrt za prihodnjo sezono. Skoraj vsako sezono se namreč pri nas vključuje po eno delo iz francoske operne literature; jesei bo to po razdobju desetih let nova uprizoritev Massenetove opere »Werther«. Poleg naštetih sedmih del pa prideta na vrsto še dve deli iz starejše italijanske literature: Donizettijeva »Lucia di Lammermoor« in nova uprizoritev Rossinijeva »Seviljskega brivca«. Poleg tega pridejo v abonma prihodnje sezone še tri dela iz naše sveže zaloge zadnjih mesecev (»Faust«, »Rigoletto«, »Coppelia«). In končno mora imeti operno gledališče — za razliko od dramskega — na tekočem repertoarju vsa najpopolnejša standardna dela iz prejšnjih sezon. Mirno lahko re-

Pino Mlakar kot gosta-koreografa, za drugi program pa bomo skušali dobiti na gostovanje kakega drugega koreografa v državi ali pa morda — ker so dobri koreografi povsod precej redki — tudi iz tujine.

»Kaj pa naša publika? Kako sprejema moderna operna dela?«

Mislím, da smo z interesom, ki ga kaže naša publika za opero, lahko zelo zadovoljni. Za primer naj navedem glasove, ki sem jih slišal od vodstev beograjske in zagrebske Opere, češ, da je obisk v maju in juniju tam močno popustil, vtem ko smo imeli mi tudi v tem času skoro vsako predstavo izvrstno zasedeno.

Glede sprejema modernih del bi omenil, kako nepričakovano toplo je bila pred letom dni sprejeta Sutermeisterova opera »Romeo in Julija«, ko je bilo to vendarle pri nas po petnajstih letih prvo tako imenovano moderno delo. Po drugi strani pa to zopet ni presenetljivo. Skoro vedno namreč se je izkazalo, da prava umetniška seča kljub modernjšim sredstvom tudi preprostejšemu poslušalcu do srca, posebno če je bo lahko dvakrat slišal. Da naša letošnja Brittenova »Beraška opera« ni dosegla takega odmeva, ne gre, mislim, na račun modernejših glasbenih obdelave, ampak na račun proze, ki je konec koncev vezana le bolj na historično razumevanje in je zato že odmaknjena našemu današnjemu človeku.

V zvezi s tem vašim vprašanjem pa bi rad povedal še eno stvar, ki mi leži na srcu. Jean Cocteau je zadnjič nekeje pisal o francoski teatarski publiki, češ da v gledališču menda sedi na rokah in misli, da je s kupljeno vstopnico že vse njeno sodelovanje z gledališčem opravljen. Tak vtis dobi človek pri delu publike tudi pri nas, morda še bolj v dramatikot pri operi. Pa mislim, da pri tem ne gre za kako snobistično vzvišenost, temveč le za pomankanje občutka, da umetnike boli, če se po koncu dejanja ali vsega dela, ko je dal iz sebe ves oženjzgan v dvorani le nekaj hladnih rok za nekaj kratkih sekund. Zato imajo naši umetniki, najbrž po krivici, večkrat občutek, da se je vse njihovo izžarevanje izgubilo nekam v prazno.

»In domača operna tvornost?«

V osmih letih po osvoboditvi smo imeli v naši Operi premiere že štirih domačih novitet, kar je razveseljiv znak za operno ustvarjalnost pri nas. Letos bo prišla na vrsto že peta, Svarova »Slovo od mladosti«, ki je zvezana sicer z delikatnim problemom, kako bo namreč učinkoval Prešeren kot tenor na opernem odru. A upati je, da bo po glasbeni strani prebrl pot med to Seilo in še kako dramaturško Karibdo v libretu.

Poleg noviteta bo mislim morala Opera posvetiti v bodoče pozornost še nekaterim starejšim našim delom, od starejših skladateljev predvsem Ristu Savinu. Med modernejšimi deli pa si bo treba tudi pozorno ogledati, ali in kako bi se dale oživiti Kogojeve »Crne maske«.

Najin pogovor je bil s tem končan

France Novšak

BIBLIOGRAFIJA

Kmetijsko zadrudništvo v celjskem okraju 1952. Izdala in založila Okrajna zadrudna zveza v Celju. 1953. Uredil Lev Tičar. Tiskala Celjska tiskarna v Celju. Kljiše izdelala Klišarna ljudske pravice v Ljubljani. Naklada 1000 izvodov. Strani 72 (+ 12).

Kunaver Pavel: Izleti z mladino. Priročnik za vodje mladih planincev, pionirjev, mladincev in šolskih izletov. Založila Državna založba Slovenije, Ljubljana 1953. Knjižnica priročnikov za učitelje, sv. 6. Natisnila Celjska tiskarna v Celju. Naklada 5000 izvodov. Strani 164.

Nemška vadnica. Prva stopnja. Za prvi razred nižjih gimnazij. Sestavila Dora Vodnik. Založila Državna založba Slovenije, Ljubljana 1953. Tiskala Celjska tiskarna v Celju. Naklada 25.000 izvodov. Strani 132.

Kisanje kreme: Siliranje. Sestavila inž. Dolle Cizej in inž. Zarko Žigon s kmetijske šole v Sentjurju. Izdala in založila Zadrudna zveza, Celje 1953. Tiskala Celjska tiskarna v Celju. Strani 16.

Dr. Jožef Augusta: Lovci jamskih medvedov. Prevedel dr. Božo Škerlj. Ilustracije po originalni izdaji. Izdala Mladinska knjiga, Ljubljana 1953. Knjižnica »Priroda in ljudje«. Natisnila Triglavska tiskarna v Ljubljani. Naklada 5000 izvodov.

Kronika. Časopis za slovensko krajevno zgodovino. Letnik I. šte. 4. Izdaja in zalaga Zgodovinsko društvo za Slovenijo, sekcija za lokalno zgodovino. Odgovorni urednik Zvonimir Miklavčič. Tiska Tiskarna Toneta Tomšiča v Ljubljani.

Danes vodstvo po razstavi barvne litografije

Danes v soboto 8. avgusta ob 15. h v Moderni galeriji vodstvo po mednarodni razstavi barvne litografije. Vodil bo umetnostni zgodovinar tov. Zoran Kržišnik.

MALI LEKSIKON

Vprašanja:

Ali je treba nastanek vode pripisati ognju? Kdaj je dobila Evropa prvi cirkus? Kaj so odkrili prej — srebro ali zlato? Koliko vodne sile bi nam lahko dajale naše reke? Kaj je makavelizem?

Odgovori:

V skalovju in kovinah je mnogo tako imenovanih ujetih plinov. V pradavnih časih, ko je Zemlja preživljala neprestano bruhanje ognjenikov, so se ti plini izbrali iz sebe razen vode, ki je ostala v obliki vodne pare. Tudi danes se v ognjenih oblikah. Ogljikovi plini so se sprosti v dež. Da to drži, nam kaže dolina 10.000 dimov (vulkanosko področje Aljaska). V tej dolini je izredno mnogo padavin, kar je treba pripisati ognjenikom. Tako naj bi bili v sto milijonih let nastali tudi oceani. In geologi so prišli do spoznanja, da je treba nastanek vode pripisati ognju.

Prva cirkuska skupina se je pojavila v Evropi leta 1322. V tisti dobi je bilo 40 ciganov in v Evropo je prišla iz Egipta. Za prej je bila na tujem na Vzhodu in Severu. Mudila se je v Kaledoniji, Arabiji, Perziji, Siriji in drugod. V Evropi je najprej nastopila v Carigradu, od koder je prišla v Srbijo. Iz Srbije pa se je napotila naprej proti Vzhodu. Bizantijski pisar, znan državnik in zgodovinar Nikifor Grigolias je v svoji »Zgodovini Bizancije« opisal neko predstavo te prve cirkuske skupine v Carigradu leta 1322. Grigolias pravi, da so predniki takšnih reči niso poznali ne po glasu, ne po videzu, kajti kar so prikazovali je bilo pravičljivo in presenetljivo, čeprav njihovi nastopi niso bili v nobeni zvezi s čarovništvom.

Ker zlato pogosto najhajamo prosto v naravi, so ga tudi prej odkrili. Ker pa je srebro redkeje, je bilo v starem Egiptu, med XXX. in XV. stoletjem pred našim štetjem, dražje od zlata. Vtem ko so zlato uporabljali predvsem za izdelovanje okraskov, so srebro najprej uporabljali kot sredstvo. Do tega so prišli raziskovalci na podlagi zapiskov. Tako je v nekem starem episu rečeno, da je neki vladar, ko je kupil za mrtvo ženo krsto, v navzočnosti priš srebro meril.

Naše reke bi nam lahko dajale na leto 35 do 40 milijonov kWh električne energije. Kilovatinura je enaka fizičnemu delu, ki ga opravi delavec v 24 urah. Hidroenergija v naši državi bi torej lahko zamenjala osmurno delo nad sto milijonov delavcev.

Makavelizem imenujemo nauk, ki ima silo za podlago slehernega prava. Ime je dobil po svojem ustanovitelju Nicolu Machiavelliju, florentinskemu politiku, filozofu in zgodovinarju, ki ga je poznal v svojem slovesnem delu »Vladar«. V njem Machiavelli razlaga naziranje, po katerem vladar neomejeno oblast, edini idealni način državne uprave. V upravljanju države je vladarju edino orodje sila, vladarja ne vešče nobeni zakon, pa tudi ne moralni in drugi oziri. Marx je rekel, da je Machiavelli prvi buržoazni ideolog, ki je politiko opustil slehernemu moralu.

VSEGA POVALEM ZA VSE

Sovjetsko poseganje na Severno ledeno morje

Kremelj se poteguje za suvereno oblast nad štirimi morji na severu in vzhodu

Kremelj se znova poteguje za suvereno oblast nad štirimi morji na severu in vzhodu Sovjetske zveze. Sovjetske zahteve se nanašajo na Karsko morje, vzhodno od Novaje Zemlje, na Nordenskiöldovo morje, na Vzhodnosibirsko in na Ohotsko, ki se razprostira tja do najsevernejšega japonskega otoka Hokkaido. Sovjetski strokovnjaki označujejo vsa ta štiri morja kot »ruska nacionalna notranja morja«, do katerih nima nobena tuja država nobene »nacionalne ali internacionalne pravice«. V Moskvi tudi pravi, da se pravice Sovjetske zveze v mejah takih imenovanih »nacionalnih morskih območij« ne raztegnejo samo na vse otoke in obale, marveč tudi na »plavalne ledene gose« in na vsa »dovozna pota po morju in po zraku do teh nacionalnih voda«. Nasprotno pa pravi, da sta Barentsovo morje, ki loči Spitzber-

go od Karskega morja in Beringovo morje med Aljasko, Aleuti in Vzhodno Sibirijo, »svobodne mednarodne vode«. Sovjetsko poseganje na severno ledeno morje je vzbudivilo v skandinavskih deželah precej pozornosti. Ondotni politični krogi bi radi vedeli, kako daleč gredo skomine kremeljskih krmarjev. Najbrž hočejo biti gospodarji na vsem arktičnem področju med 60. in 180° severne dolžine. V utemeljitvi moskovskega uradnega poročila pravi državnopravni oddelek Sovjetske akademije znanosti, da so vsa štiri morja odkrili ruski državljani in da so jih Rusi tudi uporabljali, še preden so pomorščaki kateregakoli naroda sploh pluli po morju.

Fridtjof Nansen s slovečo ladjo »Fram«. Leta 1912-13 pa je ruska odprava prevozila to pomorsko pot od vzhoda proti zahodu.

Od leta 1919 posveča sovjetska vlada raziskovanju in zavarovanju te pomorske poti veliko pozornost. Vsako leto je pošiljala v Arktiko odprave, ki so prodirale čedalje bolj proti vzhodu, dokler se leta 1932 ledolomilec »Sibirjakov« ni posrečilo v enem samem kratkem arktičnem poletju prevoziti nad 6000 km dolgo pot iz Barentsovega morja do Beringove ožine.

Potem ko je sovjetski ledolomilec »Litke« leta 1934 srečno prevozil tudi pomorsko pot od

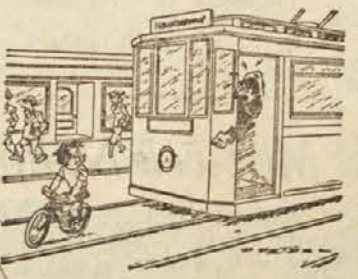
vzhoda proti zahodu, je promet na tej poti od leta do leta živahnejši. Leta 1936 so vozile po tej poti prve sovjetske vojne ladje. Vsi udeleženci te nevarne vožnje so bili odlikovani z Leninovim redom. Sovjetska propaganda je iz razumljivih razlogov zamolčala, da je poleti 1940 nemška križarka »Komet« kot prva in edina neruska vojna ladja po isti poti prispela na Tihi ocean. Sovjetske oblasti bi rade spravile pod svojo kontrolo malone polovico Arktike. Ob sibirski obali in na bližnjih otokih imajo Rusi že kakih 130 stalno zasadenih polarnih postaj, 15 morskih svetilnikov in mnogo letališč.

Lutka klavir

V nemškem nacionalnem muzeju v Nürnbergu je razstavljena zanimiva lesena lutka iz 18. stoletja. V njej je vdelenih 25 manjših in večjih malone nevidnih predalčkov. V enem izmed njih je tudi majhen klavir. Na sliko vidimo pianista, ki navdušeno igra na ta klavirček.

ZA DOBRO VOLJO

— Ali se ne bi mogel voziti izven tračnic?
— Jaz že, toda ti ne!
(Frankfurter Illustriertes)

Dragoceni dokumenti izginjajo

Vodja ameriške Arts Foundation Carlto Smith je v Londonu izjavil, da je iz bivše pruske državne knjižnice, ki jo hranijo zdaj v vzhodnem sektorju Berlina, izginilo mnogo dragocenih rokopisov. Nihče ne ve, kaj se je z njimi zgodilo, kajti knjižničarji se zelo hitro menjavajo. Med drugim je izginilo 128 popolnoma nenadomestljivih konverzacijskih knjig, ki jih je pisal Beethoven potem, ko je oglešal. V njih je mnogo na roko pisanih Beethovnovih vprašanj in odgovorov njegovim obiskovalcem. Razen glasbenih umetnin, ki jih je zapustil slavni skladatelj, je to najdragocenejši del njegove zapuščine. Knjig nikoli niso fotokopirali, in zato je ta izguba nenadomestljiva. Izginjale so v zadnjih treh letih, zmeraj prav v trenutku, ko so izmenjali knjižničarja. Nje-

gov naslednik nikoli ni mogel povedati, kako so izginili novi zvezki.

Osemdeset dni brez hrane

Nemec Willi Schmitz je znan v Nemčiji kot prvak v gladovanju. Svetovni rekord v gladovanju si je priboril v Essenu, kjer je 80 dni in 1 uro ležal v steklenem zabojcu, ne da bi kaj zaužil. To je bila že njegova dvanaajsta gladovalna kura. Pri zadnji v januarju v Frankfurtu je vzdržal brez jedi 78 dni in 3 ure. V Essenu je pokokal kakih 3000 cigaret, da je laže prenašal lakoto. Ko je začel gladovati, je tehtal 80 kg, ob koncu gladovanja pa samo še 44. Zadnje dni je bil telesno zelo slab in večkrat ga je tresla mrzlica, duhovno pa je bil zmeraj čil.

Istanbul je romantiko izgubil

Ohranil pa je še nekatere stare običaje, med njimi tudi javno obešanje

Kdor išče v Istanbulu pravično romantiko orientala, doživi marsikatero razočaranje. Turčija je zdaj moderna država, ki se le malo razlikuje od ostalih naprednih in demokratičnih dežel. Zaman bi zdaj v Turčiji povpraševal po haremu. Celo na podeželju, kjer mnogi izgrajvajo zakonite določbe o enozestvu, imajo nekateri po več žen zgolj zato, da dobe oeno delovno

morišče dva stražarja. Kakor v starih časih je oblečen v nekakšno spokorniško srjaco, na prsih pa ima pritrjen listek z napisom kakšen zločin je storil. Verskemu fanatizmu je treba pripisati, da stopajo na smrt obsojeni na morišče brez najmanjšega strahu pred smrtjo. Malone dostojanstveno stopi zločinec pod vešala. Krvnik mu zadrzne vrj okrog vratu in izpodmakne pruč-

vise javno obešeni tudi pri belem dnevu. Potem se počasi spet približa voz za vešala, star, majhen kamion; truplo enamejo, vržejo na kamion in odpeljejo na pokopališče.

Na turških pokopališčih ni razlike med bogatimi in revnimi. Vsi grobovi so enaki. Moski imajo v nagrobni kamen vdolan turban, ženske pa rožo. Na grobovih usmrčenih zločincev je turban nagnjen. Na starem pokopališču v Skadru, največjem v orientu, je posevnih turbanov precej. Človek se ne more otrestiti misli, da ti posevni turban opozarjajo žive ljudi: »Tu leži pokopan človek, človek biti pa pomeni biti grešen. Kdo izmed vas živih bi lahko trdil, da je bil njegov turban zmeraj pokonen? Saj tudi vi niste brez krivde, da se je moj tako nagnil.«

Prvi siamski dvojčki

V pokrajini Choncaen v severovzhodnem Siamu sta se nekemu kmetu rodili prvi »siamski dvojčki«, ki sta res siamski. Sloveča siamska dvojčka Eng in Chang, ki so ju razkazovali v cirkusu Barnum, sta bila sicer rojena v Siamu, njuna roditelja pa sta bila kitajskega porekla. Dva zdravnik iz Bangkoka sta siamski dvojčki, ki sta zraščeni s spodnjim delom telesa in imata skupna jetra, odkrila in njuno 33 let staro mater pripeljala v Bangkok.

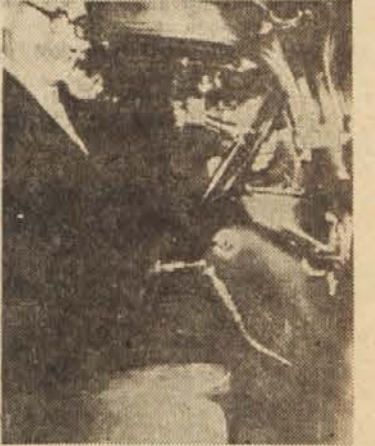
Volna na dnu morja

Stirje ameriški mornarji so se nedavno napotili iskat zaklade, ki leže na dnu morja pri Kap Cadu, blizu Nantucketa ob vzhodni obali ZDA. Ne gre pa za zlato, marveč za volno, vredno v našem denarju nad milijardo din. Med vojno je neke noči blizu Kap Cada vojna ladja »New Mexico« zavozila v 400 tonsko ameriško ladjo »Oregon«, ki se je potopila. Ladja je bila natovorjena z volno, zašito v bale in spravljeno tako, da voda

ni mogla do nje. Tako upajo, da bi lahko potopljeno volno še uporabili, če bi jo dvignili iz morja. Ladja leži kakih 36 m globoko. Dviganje bo organiziral Lebbeus Curtis, ki je bil med vojno admiral in se je že takrat ukvarjal z dviganjem potopljenih ladij.

Rehabilitacija šoferja, ki je postal invalid

Šofer, ki so mu amputirali desno roko, lahko s posebno napravo na protezi nemoteno šofira. Pričujoča slika nam kaže invalida, ki je pred prometno komisijo s takšno napravo na protezi desne roke drugič opravil šoferski izpit.

Helikopterji proti gozdnim požarom

V Južni Kaliforniji so divjali zadnje dni veliki gozdni požari. Uničili so nad 6000 ha gozdov. Gasilo je 600 ljudi. Pomagali so si s helikopterji. Požar je nastal iz neprevidnosti. Ogroženo področje so morali izprazniti. Med gašenjem se je pokazalo, da so helikopterji za boj proti gozdnim požarom zelo učinkoviti.

Istanbul: panorama, zadaj azijska obala z vhomom v Bospor

silo, ne pa iz romantičnih nagibov. Vendar pa se je v Istanbulu ohranilo marsikaj, kar se že stoletja ni spremenilo. Med takšnimi zastarelimi običaji so tudi javne usmrtnice.

Ce se v Istanbulu napotiš po ulici Tok Hane, se ti lahko pripeti, da iznenada zagledaš pred seboj obešena, ki se z nogami malne dotika tal. Na obrazu večinoma ni videti znakov trpljenja ali obupa. Da ni zadržana okrog vratu vrvi, bi človek mislil, da vidi pred seboj mirno spečega Turka. Sicer pa, kaj je tak revež izgubil na tem svetu krivičnosti, kjer bogati žive v razkošju in sijaju, on pa je za hlebec kruha storil zločin, da so ga obsodili na smrt in obesili? Na svetu, na katerem je bil primoran zateči se k zločinu, potem pa ga je preiskovalni zapor polagoma izčrpal, mu zagrenil bedno življenje in ga pripravil tako daleč, da mu niti vešala niso bila strašna.

Se zdaj po nekaterih okrajih Istanbula prevaža poseben voz vislice, iz dveh delov sestavljeno leseno ogrodje. Skozj dva kola zataknjeno železno palico in privožejo nanjo vrvi, pa so vešala pripravljena. Podnje postavijo pručko. Krvniško delo opravi Cigan. Turki se namreč s takšno nizkotno obrtno ne ukvarjajo. Na smrt obsojenega priženeta na

ANEKDOTE

POSMRTNA KORAČNICA
Gioachina Rossinija (1792 do 1868), je nekega dne obiskal nekak nemškega glasbenika Mayerbeera. Mladenič je uglašbil posmrtno koračnico umrlemu stricu in je zdaj prišel prosit Rossinija, naj bi skladbo pregledal.

»Dragi prijatelj, vaša koračnica ni slaba, toda veste kaj... bolje bi bilo, ko bi vi umrli, vaš stric pa uglašbil posmrtno koračnico,« mu je odgovoril Rossini.

DUHOVIT ODGOVOR
Perzijski pesnik in humorist Hamedi Kernani je potoval s slovečim kanom Tamerlanom in nekoč sta se šla kopat.

»Koliko me ceniš?« ga je oprášal kan.

»Trideset grošev,« je odgovoril pesnik.

»Čuj, saj toliko je vredna brišča, s katero se brišem.«

»Tudi to je vračunano,« se je nasmehnil Hamedi.

CICEROVA STAVA
Cicero je nekoč stavil z nekim prijateljem, da bo napisal najkrajše pismo na svetu.

Cez nekaj dni je prijatelj prejel tole pismo:

»Eo rus« (grem v vas).

Prijatelj mu je odgovoril: »I« (Pojdi).

Cicero je priznal, da je stavo zgubil, ker je bilo prijateljevo pismo krajše od njegovega.

ZAČETNIKOVI STIHI
Mlad pesnik prinese že slovečemu pisatelju svoje stihe, da bi jih prebral in ocenil. Cez nekaj dni pride ponje in opráša, kako mu ugajajo in če so kaj predni.

»Veljajo toliko, kolikor so vredni,« mu odgovori pisatelj.

OTOK CAPRI BREZ PITNE VODE

Voziti jo morajo v ladijski cisterni s celine

Ljudje, ki hodijo na znani italijanski otok Capri v Neapeljskem zalivu, večinoma niti ne slutijo, da mu manjka najvažnejši življenjski pogoj, da namreč nima pitne vode. Vodo morajo na otok voziti vsak dan s celine v ladijski cisterni »Flegelonte« kakih 900 ton. Z obale Marina Grande jo morajo voziti visoko v Anacapri z avtomobilskim tankom. Pitna voda je na tem komaj nekaj nad 10 kv. metrov obsegajočem otoku prava dragocenost.

Dobiti jo je težje, kakor olje ali vino. Vse so že poskusili, da bi preskrbeli ta otok s pitno vodo. Največje težave imajo s tem pozimi, ko divjajo na morju viharji. Geologi, hidrologi, raziskovalci podzemeljskih jam in ljudje, ki verujejo v bajanico, si zmeraj znova zamen prizadevajo najti na Capriju podtalno vodo. Ukvarjali so se že z mislijo, da bi zgradili od celine do otoka podzemeljski vodovod, pa so se

ustrušili izdatkov, saj bi znašali najmanj poldrogo milijardo lir. Capri ima 8000 prebivalcev, vsako leto pa ga obišče na tisoče tujcev. Zato je vprašanje pitne vode tembolj pereče. Tege vprašanja se je lotil v zadnjem času bogati markiz de Mistura, ki se za zabavo ukvarja tudi z iskanjem podtalnih vrelcev. Dal je preiskati morje okrog otoka in prišel do spoznanja, da je 240 m pod romantično skalo Anacapri močan vrelce sladke vode ali pa velika kotlina, polna podtalne vode. To mesto pa je še zmeraj 100 m pod morskno gladino in zato z morja malone nedosegljivo.

Markiz je ob pomoči otoških oblasti spravil skupaj štiri in pol milijone lir. To bo za silo zadostovalo, da so začeli vrtati in iskati podtalno vodo. Dela bodo trajala dober mesec, potem pa bodo že vedeli, ali je v morju v bližini otoka podtalna voda ali ne. Iz Švedske so naročili moderen vrtni stroj, ki se zaje vsak dan za 10 m v skalovje Anacapri. Tujci, stanujoči v razkošnih hotelih in vilah na »magičnem kvadratu« Caprija, majhnem prostoru ob vzhodni strani starega Campanile, najbrž niti opazili ne bodo, če na otoku ne bo več primanjkovalo pitne vode. Morda jim bodo zaslojene hotelske račune nekoliko znižali, če ne bo več traba vode voziti s celine.

Vrtanje na tem otoku pa ima tudi svoj strateški pomen. Otok, ki sicer zapira Neapeljski zaliv, pa nima podtalne vode, bi v morebitni bodoči vojni kmalu klonil pred sovražnikom. Zadostovala bi dva moderna bombnika, pa bi bil dovoz pitne vode pretrgan.

Otok Capri v Neapeljskem zalivu

NAŠIM MLADIM BRALCEM

BOZIDAR KOVAČEVIĆ

RUDARJEVA SKALA

Če se odpraviš od Beograda proti jugu, lahko vidiš, kako se pod vrhom planine Rudnik visoko gori v oblake dvigajo razvaline nekdanje trdnjave Ostrovice. Danes je Ostrovice zapuštena. Ostanke zidov, ki sta jih prerastla trava in mah, govori, da je bilo tu nekdanj živahno rudarsko naselje, da so tu naši predniki, stari rudarji, kopali srebro in srebro in da so vedno branili svojo zemljo pred tuji. Danes zaide med te zidove le redki pastir, ki se žene za ovcami in kozami po kamenju Ostrovskega starega gradu.

Nekoč, bilo je to davno, prav gotovo pred šest sto leti, za časa carja Dušana, je v tem gradu živel starešina rudarjev Prvoš. Z njim so bili tudi njegovi rudarji. Skupaj so v mirnem času kopali dragocene rude, kadar pa je bilo potrebno, so odhajali oboroženi na ceste in v okoliške gore in so po soteskah čakali in napadali sovražnike, ki so hoteli vdreti v našo deželo. Prvoš, starešina rudarjev v Ostrovi, je imel štiri sinove, ki so bili najpomembnejši in najhrabrejši rudarji v tem kraju. Nikoli se niso bal temnih globin svojega rudnika.

Nekoga dne so pridivljali Tatari in že so se vzpenjali na planino. V zavojevnih pohodih po Evropi so hoteli izkoristiti ugoden čas in so napadli deželo na severu, ker se je glavina naše vojske bojevala na jugu. Prvoš je takoj zgradil dvigni most in tako presekal zvezo med trdnjavo in ostalim svetom. Zdaj je stal grad osamljen na vrhu najvišje skale, obdan s prepadi.

Zaman so juršali Tatari. Pr-

Dolgo so se dogovarjali in naposled sklenili, da pojde na to pot Prvošev najstarejši sin Marko.

Marko in z njim še nekateri drugi rudarji so se, preoblečeni v kmete, s težavo prerinili skozi

niso mogli vedeti, kam so bili namenjeni. Zato so seveda vse tajili.

Tatari pa so takoj videli, da je Marko eden izmed rudarjev v Ostrovi, ker je imel po rokah opeklino od vroče rude. Ko je Marko videl, da vedo, kdo je, se

F. SLANA

podzemeljski hodnik do jame, od tod pa v vas, kjer so nabavili precej vreč hrane. Potem pa so se spet vrnili v jamo. Drugo za drugo so nosili iz nje vreče naprej po tajnem hodniku na grad. Tako so obkoljeni rudarji s svojimi družinami nehali gladovati in Ostrovice je nadaljevala boj. Marko je hodil s tovariši po hrano, kadar je je zmanjkalo. Neke noči pa so jih prav tedaj, ko so z vrečami prispeli do jame, prestregli Tatari iz zasede in jih ujeli. Marko se je najprej prestrašil, da bodo Tatari našli skrivni hodnik, toda ujeli so jih precej daleč od tam in Tatari

je vzravnal in pogledal ponosno okrog sebe. Na vprašanja je odgovarjal odločno. Tako so ravnali tudi njegovi tovariši.

Sprva so se jim Tatari dobričkali in jim obljubljali visoke na-

grade, seveda, da jim za protiuslugo izdajo grad. Marko je ponudbo odločno odbil. Zato so Tatari zgrabili ujetnike ter jih odveli pod zidove gradu Ostrovice. Tam so jih mučili pred očmi njihovih očetov, mater, sestra in bratov in še naprej izsiljevali skrivnost hodnika, ki vodi v trdnjavo.

Marko je molčal tri dni. Četrty dan pa je, že ves izčrpan, dejal: »Pokazal bom tajni hodnik, toda le vašemu poglavarju!»

Spet so ga mučili, a Marko je venomer ponavljal, da bo skrivni hodnik pokazal le poglavarju in nikomur drugemu. Tedaj je stopil predenj poglavar. Marko so zvezali roke in tako so se napoltili s poglavarjem, ki je držal handžar pod njegovim grlom, proti kraju, kjer so ga ujeli.

Spremljevalci so jima od daleč sledili. Ko so se začeli vzpenjati v planino, se je Marko hipoma sklonil, sunil poglavarja z glavo v prsa in se z njim vred zvrnil v prepad. Po Markovem zgledu so storili tudi njegovi tovariši, da jim ne bi bilo treba izdati svojega gradu. Ko so napadci videli, da so ostali brez poglavarja, so še tisto noč odšli po pomoč. Medtem pa je naša vojska prispela z juga, pojačala je vrste rudarjev v Ostrovi in Tatari so se pobrali iz naše dežele.

Ljudstvo si je zapomnilo Markovo žrtve. Tisto skalo, s katere se je Marko pognal v prepad in za njim še njegovi tovariši, imenujejo še danes »Rudarjeva skala«.

KRIŽANKA „GRAD“

Vodoravno: 4. kaže nam čas, 6. obmorsko mesto v Dalmaciji, 9. čeprav, 11. delaven, gibčen, 12. dvojica, 14. oblika glagola riti, 16. latinski predlog, 17. stoji del dinarja, 18. del telesa (množina), 20. predlog, 21. rimski bog ljubezni, 22. prog, 24. del stanovanja, 26. indijanski čoln, 27. kar, 28. rumenokljuni ptič, 29. zid, 32. majhen rt, 34. skrajni konec suhe zemlje, 35. pesniška oblika (množina), 36. predlog, 37. zvižaja, 38. izdelki kiparja.

Navpično: 1. zgradba, 2. prenapet, gre v skrajnost, 3. otrobi, luščine, 4. reven, 5. uničiti, razveljaviti, 7. bajeslovni grški letalec, 8. misel, pojem, 10. stroj, priprava, 13. moško ime, 15. znašajo vkup čebele, 17. staro slovansko božanstvo, 19. indijansko obuyalo (množina), 20. gora v Jugoslaviji, 23. vrsta blaga, 25. znani češki reformator, 26. mesto v Bokij Kotorski, 28. križ v srbohrvaščini.

Iz otroških ust

Čuvaj: Kaj pa delaš na drevesu, poredeč?
Deček: Oh, nič! Jabolko je padlo na tla, pa sem splezal gor, da bi ga obesil.

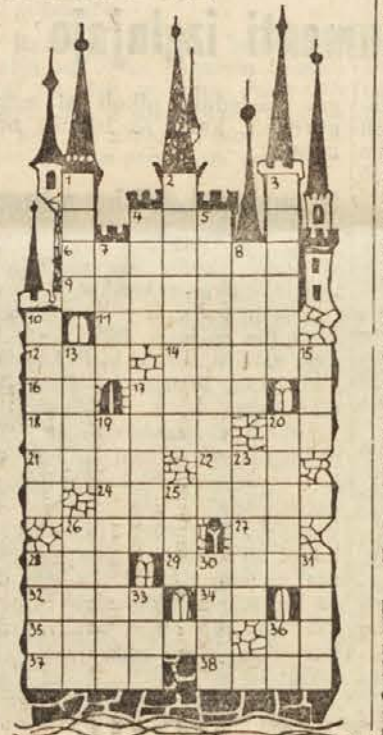
To se je zgodilo... pred mnogo, mnogo leti. Pa saj ni res. Nikar ne verjemite, otroci! Zgodilo se je večeraj, v stari shrambi moje tete.

Bil je poldan in ob tem času posljejo sončni žarki skozi majhno, zaprašeno okence v shrambo. Tudi večeraj so tako posijali in eden med njimi je rekel: »Kako je tu temno, tovariši.« Drugi pa je dejal: »Ko bi naša učiteljica vedela, da bomo šli sem, nas gotovo ne bi pustila.« In tretji je pripomnil: »Na tej polici so lončki z marmelado in džemom, ampak krasti se ne sme.« Vse to pa ni bilo zares, kajti žarki ne znajo govoriti, ampak le otroci in ljudje. V pravljici pa se tudi to dogaja in še marsikaj drugega.

Kaj vse so videli majhni otroci žarki na zaprašeni polici moje tete! Res, na vrhu so bili lončki z marmelado. Ampak to še ni vse. Pod njimi so bile papirnate vrečke s sladkorjem, rozinami, figami... Vsem so se sline cedile, najbolj pa najstarejšemu med njimi, Debelinku. Ta je opazil, da visi pet klobas in velika salama. »To je nekaj zame!« je zavpil in vsi so se mu smejali. »To je nekaj zame! To je nekaj zame!« so ga oponašali. »Saj si sam še bolj masten od salame.« Vendar so vsi občudovali prelepe stvari, od rozin do marmelade. Nihče pa se jih ni dotaknil; bili so pridi otroci in so vedeli, da se krasti ne sme.

Tedaj je priletela velika, sivozelena muha, se spretno izognila pajčevini, ki je bila razpeta ob oknu, in začela brenčati nad marmelado. Žarki, posebno manjši, so se je prestrašili. Najmlajši,

50. zvižaja, 31. gorovje v Južni Ameriki, 33. nakaznica za denar, 36. kratka za opus.

Zakaj so breze bele

Kot devojke v belih krilih bele breze se blišče, a zakaj tako so bele, to pa malokdo le ve.

Torej, čujmo, dragi moji. Ej, morda bo tole res, kar me babica učila je o belem ljubju brez:

Bil je čas, ko breze črne so bile ko kozji rog in v tem času je imela neka mati pet otrok.

In bili so sami fantje, nagajivi kar se da, takih ne dobiš, četudi bi obhodil pol sveta!

Prot fant samo lenaril, drugi je vse dni prespal, polje — dva sta pretepača, peti vedno ves krova.

Uboša mati, stara mati, kaj naj reva naredi! Bogme res, da je trpela, a nekoč se razjezi:

»Oj, grdobne moje grde, kaj za vas ose pretrpim! Oj, le kje je kakšna breza, da vam hlače izprašim!«

In tedaj — o čudo čudno, — o mraku breza zablješči; od tedaj so breze bele kot sol še današnje dni.

A po moje stvar je taka, zdaj spet črne so lahko: pridi so pri nas otroci, nikoli še tako.

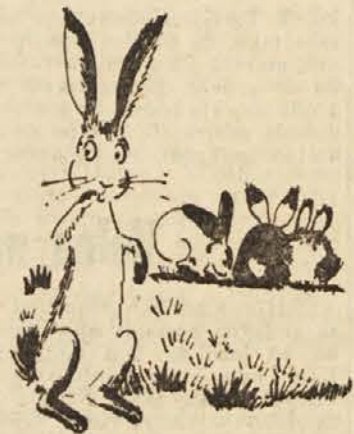
Pa najbrže bodo bele, kakor belo zdaj blišče. Hm, menda samo o svarilo, ali iz trme — kdo to ve.

Tone Crnigoj

Zajčki

Ob robu gozda zoblje zbrano družina zajčkov sočno hrano. Na straži zajec star stoji, če počti, prvi on zbeži...

Čuj! Veja komaj slišno počti in zajec zdrzne se in skoči, ker revček je ves živčen, plah in vsega ga je hitro strah.

»To ni lepo«, si zajklja reče, ko urno zdaj za zajcem teče; a končno vse mu odpusti, ker se obupno zanj boji...
Andreja Lavrenčić

Smeh je zdrav

»Zakaj pripovedujete vedno tako strahotne zgodbe, kadar me strižete?«

»Zato, ker ti gredo potem lasje pokonci in jaz jih laže strižem.«

Tetka: »Poglejte, oči kot mamine.«

Stric: »In čelo kot očetovo.«

Janko: »Niste opazili, da imam bratove hlače.«

Z vodnimi mlinčki se mladina poleti kaj rada zabava

Pravljica o sončnih žarkih

Drobanček, je celo zavekal. »Zakaj smo šli semkaj, zakaj smo šli semkaj!« je izdaval med jokom. Čeprav so ga drugi zasmehovali in vpili: »Tih, cmera!« je jokal kar naprej: »Joj, joj, muha velika in strašna je tale muha!

mo kakor veliki možje, kakor naš očka Sonček«, so si mislili, »da smo si upali v to mračno shrambo! In kakšne pošasti tu žive...« In ko so se tako junačili, je muha sedla na marmelado in začela jesti. Zarek Korenjaček,

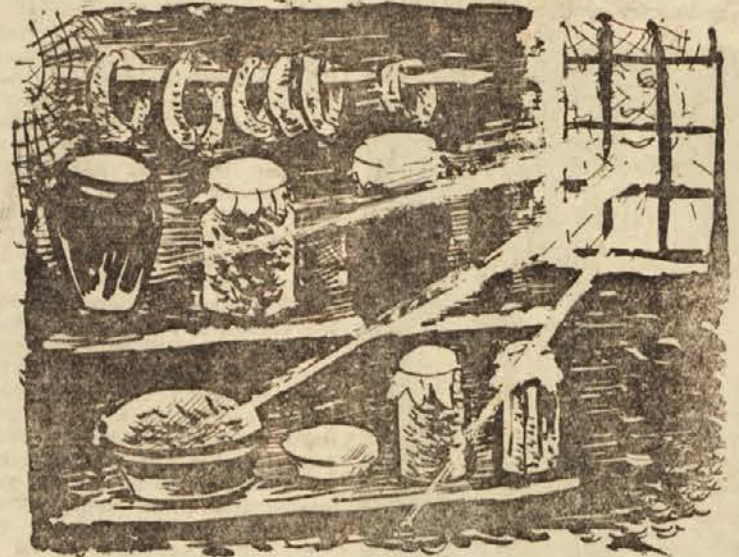
»Brm, brum, kako je dobra marmelada. Še ti poskusi!«

»Ne bom, saj mi ni treba. Sem že zajtrkoval!« je rekel Korenjaček. Urno je pobegnil, mimogrede pa je le obližnil rob lončka. Potem se je pobjavil žarkom: »Pa sem si le upal, ste videli? Kako je dobral! Debelinko mu je zavidal, ker bi tudi sam rad kaj poskusil, a si ni upal. »Zatožil te bom!« je zažugal Korenjačku.

Vsi žarki so se razjezili nanj. Začeli so vpiti: »Tožen groš gre v koš! Nič več se ne boš igral z nami!«, da je Debelinka postala sram Oni pa so kar naprej vpili, da se je celo muha prestrašila njihovega vpitja Bila je že sita (kolikor so muhe sploh kdaj site), in tudi jezna je bila »Tih, poglavci!« je zabrenčala, »tihu, če ne vas bom!« Divje je zletela med njimi in pomislila, kam, otroci? Naravnost v pajkovo mrežo. Zarek je bilo groza, da so takoj pobegnili k oknu Iz kota so zaslišali glas: »Aha, ha, ha ha! Malica je prišla.«

»Jojmene, požrl jo bo.« je spet zavekal Drobanček. Iz kota je namreč prišel hudoben pajek in zgrabil muho Samo na pomoč je še zavpila in že ji je odgriznil glavo.

Edina sreča je bila, da je v tem hipu prišel mimo okna strižček Oblak. »Kje pa ste, paglavci?« je rentočil, »takoj domov!« Žarki so ga ubogali pri tej priči Vsem je odleglo, ko so bili spet na čistem zraku, čeprav so se bali, da bi jih stric natepel.

Zakaj nismo šli raje na travnik, da bi se igrali s cveticami in človeškimi otroki! Večeraj je bilo tam tako lepo...«

Strah je bilo seveda tudi ostale, vendar tega niso hoteli pokazati Hudo so jim utripala srčeca in to jim je celo gódlilo. »Zdaj

ki je bil najbolj pogumen, pa se je hotel postaviti Muhi se je splazil tik za hrbet in predrzno zavpil: »Ti, teta, to se ne sme! Tovarišica učiteljica je rekla, da se to ne sme!«

»Brm, brum, brum, kaj me to brigala mu je odgovorila muha.

DNEVNE NOVICE

Elektrarna Medvode obvešča javnost, da je zaradi splošnega zamiranja obrat odprt za ogled samo še do nedelje 9. t. m. od 10. do 19. ure. Pomožni ogledi bodo mogoči samo z dovoljenjem po predhodni pismini prijavi na Elektrarno Medvode.

V Celju so se rodili, poročili in umrli: Manuili teden se je v Celju rodilo 24 dekletov in 22 dečkov. Poročili so se: Rikard Mujcen, mmaščenec iz Celja, in Aleksandra Radotič, nameščenka iz Smarčnega ob Paki; Franc Avbreht, avtomehaničar, in Pavla Panzer, knalka, oboja iz Celja; Viktor Senek, strojni inženjerski inženjer iz Stare Loke, in Milena Avbreht, krojaška

pomočnica iz Celja; Franc Rak, graverski pomočnik in Katarina Premuš, tovarniška delavka, Anton Blaznik, čevljar, pomočnik in Veronika Resnik, šivilja, oboja iz Celja; Dr. Bojan Predan, zdravnik, in Smiljan Salamon, bolničarka, oboja iz Celja. Umrli so: Antonija Dobešak, upokojenka iz Celja, stara 55 let; Avgust Pokšek, delavec iz Loke pri Zuznu, star 25 let; Ivan Reptič, kmetovalec iz Medloga, star 76 let; Matevž Belinc, kmetovalec iz Gubna pri Lisicnem, star 46 let; Ana Šalej, gospodinja iz Drešnje vasi, stara 54 let; Jurij Ojstršek, upokojenec iz Vencaja, star 53 let.

DANES IN JUTRI

KINO

KINO UNION: Ameriški barvni film »Gnatran Missouri«; Tehnik: Filmske novosti št. 32. Predstavi ob 18 in 20.

KINO KOMUNA: Zaprti!

KINO SLOGA: Ameriški film »Afera na Trinidadu«. Tehnik: Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic v obeh kinematografih od 17 dalje.

KINO SOGA: Zaprti!

L. KINO TIVOLI: Amer. barvni film »Gnatran Missouri«. Tehnik: Predstava ob 20.30.

L. KINO BEZIGRAD: Ang. film »Iz občenec z otokov«. Tehnik: Predstava ob 20.30. Prodaja vstopnic v obeh letnih kinematografih eno uro pred pričetkom predstave.

KINO SSKA: Ameriški film »Nevidni človek!«. Tehnik: Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 17 dalje.

KINO TRIGLAV: Ameriški barvni film »Na otoku s teboj«. Tehnik: Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 17 dalje.

L. KINO DOM MILICE: Amer. film »Nevidni človek!«. Predstava ob 20.15.

CELJE UNION: Ameriški barvni film »Rudnik kralja Salomona«.

CELJE LETNI — DOM: Ameriški film »Afera na Trinidadu«.

BLED: Slovenski film »Jara gospode«.

KAMNIK: mehški film »La Malquerida«.

VEVČE: Francoski film »Frizer za damo«.

DOMALE: Nemški film »Maja v tanišcu«.

ZALIBROVA: Angleški film »Nebo brez jastrebov«.

RADIO

RADIO LJUBLJANA
DNEVNI SPORED ZA SOBOTO,
DNE 8. AVGUSTA 1953

5.00—7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (peser glasbeni spored) vmes ob 5.10—5.30 Jutrana telovadba

5.30—5.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled tiska

6.00—6.10 Jutrana telovadba — 6.30—6.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objava dnevnega sporeda — 7.00—7.05 Radijski koledar — 12.00 Opoldanski orkestralni spored — 12.30 Napoved časa, poročila in pregled dnevnega sporeda — 12.45 Zabavna glasba, vmes objave — 13.00 Kulturni pregled — Peter Zlatnar: Ob kongresu esperantistov — 13.10 Želimo vas razvedriti (lahka zabava in pes. gl.) — 14.00 Slov nar. gl. (Prenos iz Zagreba) — 14.30 Radijske reklame — 14.40 Virtuozne skladbe izvaja pianist Marjan Lipovšek — 15.00 Napoved časa, poročila in vreme

Naročniki, oglašujte v našem listu, ker imate pri malih oglasih, osmrtnicah in zahvalah 50% popusta!

NAJNOVEJŠE!

AVTOMOBILSKA KARTA FLR JUGOSLAVIJE

z daljinomerom in označbo kilometraže na avtomobilskih cestah med glavnimi mesti ter pregledom zdravilnih kopališč, klimatskih in turističnih krajev v FLR Jugoslaviji. Karta je praktično izdelana, z besedilom v domačem in tujih jezikih, na finem papirju in primerna za žep. Razmerje 1:1.200.000. Cena 150 dinarjev.

Knjigarne imajo običajen popust!
INVALIDSKO KNJIŽARSKO PREDUZEČE
BEOGRAD - BALKANSKA 44 3125 1-1

PHILIPPS OPPENHEIM

59

VELIKA PREVARA

ILUSTRACIJE: JESJA MILANOVIĆ

29

Vročina soparnega popoldneva — čudna paralela med pristikom bližajoče se nevihte in krize, ki se je obetala v Dominejevem osebnem življenju — je odvedla Domineyja iz delovne sobe na teraso. V naslonjaču poleg njega je lenuharil Eddy Pelham v brezhibni beli poletni obleki. Bil je že peti dan po razvozljanju skrivnosti Črnega gozda.

»To je pametno, Everard, da si me pripeljal sem,« je pripomnil mladenič prijateljsko in iztegnil roko po čaši, stoječi poleg njega. »Vas, v kateri lahko dobiš celo led, je pravi raj pri tem vremenu, zlasti zdaj, ko je London poln strašnih vetri in vsakršnih neprijetnih reči. Kakšne so zadnje vesti o dragi Rozamundi?«

»Se zmeraj leži onesveščena,« je odgovoril Dominey. »Vse pa kaže, da so zdravniki zadovoljni. Bomo videli, ko se bo prebudila.«

Vremenska napoved

Napoved za soboto, 8. avgusta 1953: Menjajoče oblačno vreme brez bistvenih padavin. Zjutraj po kotlinskih megla. Temperatura ponoči 8 do 10°C, podnevi 23 do 25°C.

MARIBORSKE VESTI

Dežurna lekarna: Sobota, 8. avgusta, lekarna: »Meljes, Meljska c. 2.«

KINO MARIBOR

PARTIZAN: Italijanski film »Zidovi Malapage«.

UPARNIK: Ameriški film »Carries«.

POBREZJE: Amer. film »Cheyenne«.

STUDENCI: Nemški film »Ljubzen in igrača«.

RADIO MARIBOR

8. avgusta

12.00—15.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana — 17.00—17.30 Zavrtimo se! — 17.30—17.40 Poslušajte domača poročila — 17.40—18.00 Zabavna glasba, vmes objave in oglasi — 18.00—22.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana — 22.30—23.00 Pol ure zabavne glasbe — 23.00 Prenos sporeda Radia Jugoslavije.

Ljubljancani!

Priljubljeni odbor pri MO SZDL za proslavo desete obletnice priključitve Primorske k Jugoslaviji ter desete obletnice ustanovitve primorskih brigad na Okroglici pri Gorici, ki bo dne 5. in 6. septembra t. l., sporoča:

Priljubljeni odbor sprejema prijave od vseh množičnih, sindikalnih, kulturnih in športnih organizacij, podjetij, ustanov in uradov, ki bodo sodelovali na proslavi.

Udeleženci, organizacije in podjetja, ki bodo potovali na proslavo z vlaki, kamioni in ostalimi prevoznimi sredstvi, naj to sporoče

Priljubljenemu odboru, Resljeva cesta 9/II., soba 26 ali telefonično na št. 20-223

PODJETJE »IVAN GOŠNJAK« — LIČKI OSIK

sprejme:

STROJNE INŽENIRJE

z daljšo prakso v konstrukciji in pri delu v obratu;

STROJNE TEHNIKE S PRAKSO

KNJIGOVODJO BILANCISTA
diplomiranega ekonomista ali pravnika za delo v računovodstvu;

FINANČNEGA KNJIGOVODJO

s prakso v kovinski stroki.

Plača po tarifnem pravilniku ali po dogovoru. Nastop takoj!
Stanovanje zagotovljeno!

Interesenti naj pošljejo ponudbe s kratkim življenjepisom in potrebnimi dokumenti na upravo podjetja

»IVAN GOŠNJAK« — LIČKI OSIK

1702

RAZPIS GRADBENIH DEL

TOVARNA »FRANC LESKOŠEK« V MARIBORU
RAZPISUJE GRADNJO STANOVANJSKEGA BLOKA V MARIBORU, VALVASORJEVA ULICA

Načrti in popisi del so reflektantom na razpolago v investicijskem sektorju tovarne — Ponudbe se sprejemajo do 12. avgusta 1953

TOVARNA »FRANC LESKOŠEK« MARIBOR

OGLAŠUJTE V »LJUDSKI PRAVICI - BORBI«!

Mladenič je zamrmral nekaj tolažilnih besed in opustil pogovor o tem. Njegov pogled je bil uprt v oblaček prahu tam daleč na obzorju.

»Ali pričakuješ danes goste?« je vprašal.

»Ne bil bi presenečen, če bi prišli,« se je glasil nekam suhoparen odgovor.

Mladenič se je vzravnal, zazdehal in se pretegnil.

»Jaz se umaknem,« je dejal. »Drugče,« je pripomnil, »pa ti moram priznati, da je plašč tvoje uniforme zelo dobro narejen. Če bi tudi mene poklicali k vojakom, pojdem k tvojemu krojaču.«

Dominey se je nasmehnil.

»To je samo običajna konjeniška uniforma,« je odgovoril. »Tebe vzamejo h gardi.«

Ko je Pelham odšel, se je Dominey vrnil skoz odprta vrata v svojo delovno sobo. Sedel je za mizo in premetaval nekakšna pisma, ko se je čez nekaj minut prijavil Seaman. Samo za trenutek so se njegove mišice skrčile in njegovo telo napelo. Tedaj je videl roko svojega obiskovalca izproženo v pozdrav in odleglo mu je Seaman je bil ves prepoten, hrupen in razburjen.

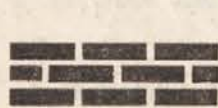
»Končno!« je vzkliknil. »Gromska strela, Dominey,« je pripomnil, »kaj je to?«

»Pred trinajstim leti,« je pojasnil Dominey, »sem službo v norfolški konjenici opustil. Ta malenkost pa je zdaj popravljena. V krizi, kakršna je ta...«

»Prijatelj, čudoviti ste!« ga je prekinil Seaman. »Všče ste mi, temeljiti ste, ničesar ne prezrete, smo pač največja rasa na svetu,« je pripomnil nekoliko tiše. »Pijva, prijatelj,« je nadaljeval, »nekaj moram popiti. Kakšen dan! Celo oblaki, ki zakrivajo sonce, so polni sopare.«

OPEKARNA

STRAŽIŠČE PRI KRANJU

Izdeluje vse vrste opeke!
Z našimi proizvodi solidno zadovoljimo odjemalce!

Večje število delavcev

sprejme takoj MLO, Uprava cest, Ljubljana, Vilharjeva 14. - Samsko stanovanje preskrbljeno! Plača po tarifnem pravilniku!

MLO, UPRAVA CEST, LJUBLJANA

Gospodarskim podjetjem!

Najnovjši obrazci za Narodno banko

Poročilo o obračunu in razdelitvi dohodkov - obrazec »D«
Stanje računa - obrazec »C«
(po »Službenem listu FLRJ« št. 30 z dne 29. julija 1953)

SO IZGOTOVLJENI IN V PRODAJI
(v latinici in cirilici)

V LR Srbiji jih prodajajo vse invalidske knjigarne! Ostale knjigarne dobijo popust!

Vsa naročila pošljite neposredno na naslov:

BIRO ZA IZRADU OBRAZACA I POSLOVNIH KNJIGA
INVALIDSKOG KNJIŽARSKOG PREDUZEČA
Beograd - Prizrenska ulica 6 Telefon 26-065 in 28-107

3116 1-1

DEKANAT MEDICINSKE FAKULTETE V SKOPLJU

RAZPISUJE

NATEČAJ

ZA PREDAVATELJE NASLEDNIH PREDMETOV:

1. Na katedri za medicinsko fiziko: za enega predavatelja (rednega ali izrednega profesorja, docenta ali honorarnega predavatelja). Mesto šefa katedre prosto.
2. Na katedri za biologijo: za enega predavatelja (rednega ali izrednega profesorja, docenta ali honorarnega predavatelja). Mesto šefa katedre prosto.
3. Na katedri za biokemijo: za enega predavatelja (rednega ali izrednega profesorja, docenta ali honorarnega predavatelja). Mesto šefa katedre izpraznjeno.
4. Na katedri za interno: za enega predavatelja (rednega ali izrednega profesorja). Mesto šefa klinike prosto.
5. Na katedri za kirurgijo: za enega predavatelja (rednega ali izrednega profesorja). Mesto šefa klinike prosto.
6. Na katedri za ortopedijo: za enega predavatelja (rednega ali izrednega profesorja, docenta ali honorarnega predavatelja).
7. Na katedri za infektološke bolezni: za enega predavatelja (rednega ali izrednega profesorja, docenta ali honorarnega predavatelja). Mesto šefa klinike prosto.
8. Na katedri za higieno: za enega predavatelja (rednega ali izrednega profesorja, docenta ali honorarnega predavatelja). Mesto šefa katedre prosto.
9. Na katedri za oftalmologijo: za enega predavatelja (rednega ali izrednega profesorja, docenta ali honorarnega predavatelja). — Mesto šefa klinike prosto.
10. Na katedri za rentgenologijo: za enega predavatelja (rednega ali izrednega profesorja, docenta ali honorarnega predavatelja).
11. Na institutu za radioterapijo: za enega predavatelja (rednega ali izrednega profesorja ali docenta). Mesto šefa instituta prosto.
12. Na katedri za epidemiologijo: za enega predavatelja (rednega ali izrednega profesorja, docenta ali honorarnega predavatelja). — Mesto šefa katedre prosto.
13. Za enega docenta na katedri za ginekologijo in akušerstvo.
14. Za enega docenta - parazitologa pri katedri za mikrobiologijo.

Prijave za natečaj je treba poslati dekanatu najpozneje do 5. septembra 1953. Prijavi priložite diplom (v originalu ali overjenem prepisu), kratko biografijo in tiskana znanstvena dela. Kandidati iz JLA morajo priložiti tudi dovoljenje za sodelovanje pri natečaju.

Dekanat medicinske fakultete v Skoplju

3144 1-2